

Vedení organizace a vedení lidí

31. října 2007

Vedení

• Jak byste definovali pojem „vedení“?

Vůdčovství (leadership)

- ✦ **Proces neboli umění ovlivňovat lidi tak, aby ochotně a nadšeně usilovali o dosažení skupinových cílů**
- ✦ **Interpersonální vliv zaměřený na dosahování cílů**
- ✦ **Vztah** mezi těmi, kdo vedou a těmi, kdo jsou vedeni

Prvky vůdcovství

- ✦ schopnost **využívat** efektivně a odpovědně svou **moc**
- ✦ schopnost pochopit, že **motivace lidí** závisí na čase a situaci
- ✦ schopnost **inspirovat**
- ✦ schopnost rozvíjení **příznivého klimatu**

Max Weber a typy vůdcovství

1. *tradiční* – určováno jasným pravidlem následnictví
2. *charismatické* – spočívá v „daru“ vládnout (vyšší moc/schopnosti)
3. *byrokratické (legální)* – zákonné ustanovení

✦ *legitimní* (oficiální zmocnění)

✦ *nelegitimní* (samozvanec, usurpace)

Klíčové vlastnosti lídrů

✦ Jaké vlastnosti by měl mít dobrý vůdce?

- Rozdělte se na skupinky a na příkladu konkrétního člověka, který dokázal dosahovat cílů prostřednictvím jiných, demonstруйте tyto vlastnosti.

Klíčové vlastnosti lídrů

- ◆ Sebeprosazení
- ◆ Sebedůvěra
- ◆ Důraz na vztah
- ◆ Tah na branku
- ◆ Čestnost, poctivost
- ◆ Odborné znalosti a dovednosti

1. Rysové pojetí vůdcovství

- ◆ Osobní, sociální, dokonce i fyzické charakteristiky typické pro vůdce
- ◆ Např. : výkonově orientovaný, sebevědomý...
- ◆ Problém: dá se vůdcovství naučit?

Co vůdce dělá

- ◆ *snaží se zatahovat do hry*
- ◆ *vybízí a žádá si reakci*
- ◆ *prezentuje věc tak, aby byla individuálně zajímavá „chytlavá“*
- ◆ *ukazuje směr*
- ◆ *nabízí příležitost a umí ji „prodat“*
- ◆ *přijímá na sebe konečná rozhodnutí a bere za ně zodpovědnost*
- ◆ *rozděluje práci a určuje pravomoci*
- ◆ *organizuje a strukturuje*
- ◆ *umí říci, že nesouhlasí*
- ◆ *jeho rozhodnutí je respektováno*

2. Behaviorální teorie

- ◆ Nikoli rysy, ale chování
  - ◆ Tréninkové programy
  - ◆ Styly vedení
    - Orientace na lidi
    - Orientace na výsledky
- **Manažerská mřížka**(R. Blake, J. Mouton)

Manažerská mřížka (Blake, Mouton)

Country club

Team leader

1,9								9,9
				5,5				
1,1								9,1

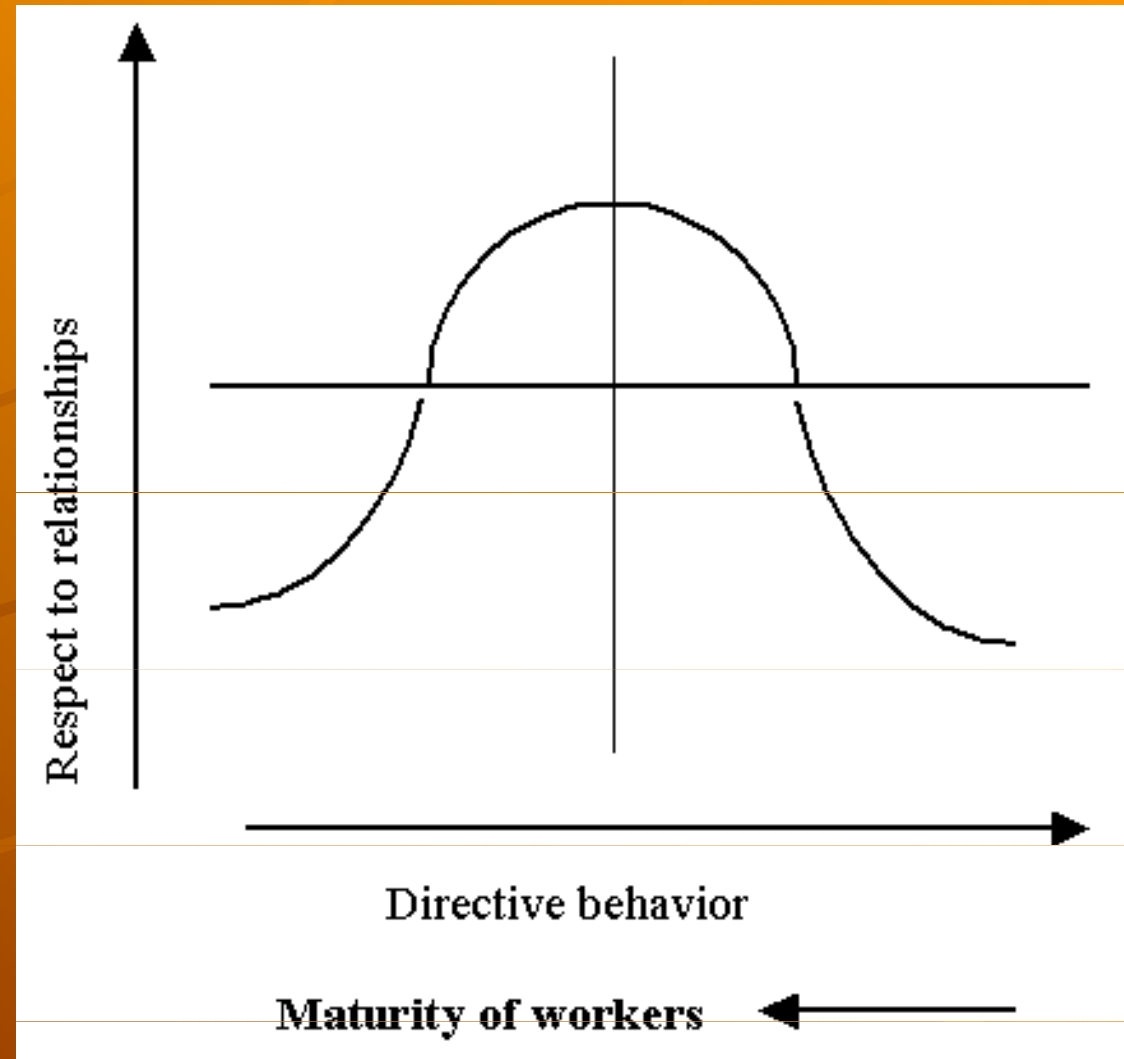
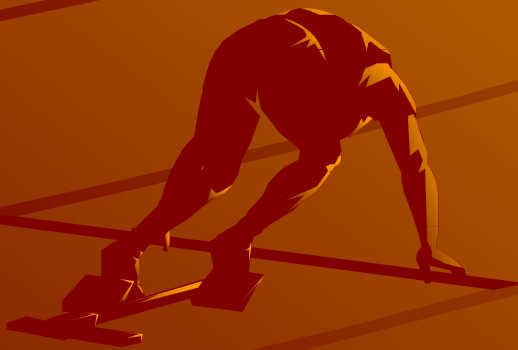
Impoverished
(laissez-faire)

Produce or
perish

5,5 - middle of the grid, way of compromis

3. Situacionistické teorie

- ◆ Od 60. let
- ◆ Není universální styl vedení

3. Situacionistické teorie

◆ Hersey a Blanchard (1977)

◆ existují **4 základní vůdcovské styly**

– *nařizování* (vysoce nařizovací + málo podporující)

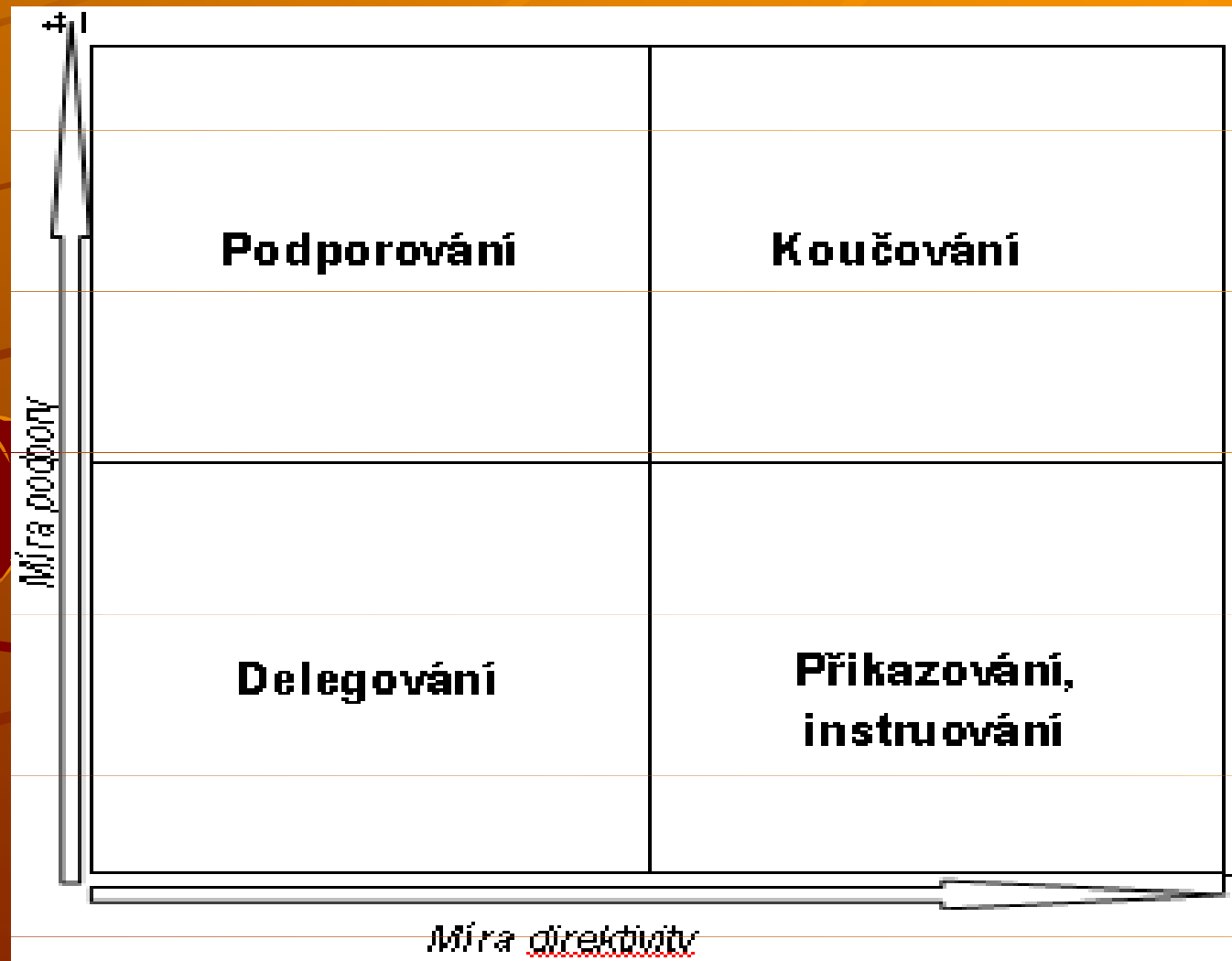
– *koučování* (vysoce N + vysoce P)

– *podporování* (málo N + vysoce P)

– *delegování* (málo N + málo P)

◆ největší vliv na volbu vůdcovského stylu mají následovníci

3. Situacionistické teorie

3. Situacionistické teorie

✦ Vůdčovství jako kontinuum

✦ Robert Tannenbaum a Warren H. Schmidt

✦ O vhodnosti stylu vůdčovství rozhodují **Tři faktory**

– *leader*

– *následovatelé*

– *situace* – hodnoty a tradice organizace, efektivnost pracovníků, charakter problémů, časový tlak

4. Transakční řízení a transformační vedení

- ◆ **Transakce** – výměna mezi manažerem a pracovníkem
- ◆ Používá tradiční prostředky motivace
  - Management výjimkami („Toto jsi udělal špatně a nesmí se to opakovat“)
  - Podmíněné odměny

4. Transakční řízení a transformační vedení

✦ **Transformace** – založena na emocích

– Jasná a přitažlivá vize

– Charisma

– Důvěra

– Respekt

– Myšlenková stimulace

4. Transakční řízení a transformační vedení

✦ Transakční manažer

- Okamžité výsledky
- Determinuje strukturu a podmínky práce
- Řeší problémy osobně
- Plánuje, organizuje
- Formální pozice
- Systematický, efektivní

✦ Transformační leader

- Zaměřen do budoucnosti (vize, strategie)
- Deleguje
- Učí lidi řešit problémy
- Koučování
- Osobní vliv
- Charisma

Moc a autorita

- Jak byste definovali rozdíl mezi mocí a autoritou?

Typy autority

- ◆ Autorita formální (poziční)
- ◆ Autorita expertní
- ◆ Autorita osobní (charisma)

Tři styly vedení

- ◆ Kdo nezná, doučí se...

Typologie osobnosti a vůdcovství (dle: Leary)

vůdčí typ :

touha po moci

iniciativa

orientace na cíl

motivuje sám sebe

věcný typ :

soustředění na sebe

nedůvěra

emocionální chlad

necitlivost k druhým

vztahový typ :

starost o druhé

důvěra

vřelost

citlivost k potřebám druhých

podřízený typ :

závislý

nerozhodný

pasivní

přenechává vedení

vůdčí typ

věcný
typ

přátelský

**sociabilní
typ**

typ

- potřebují pevné vedení
- potřebují být v oblibě
- zaměření na popularitu, bezpečí, „bez rizika“

podřízený typ

vůdčí typ

věcný

přátelský

typ

byrokrat

typ

- nepřátelští
- podřízení
- odmítají vedení
- málo riskují
- nedůvěřiví
- vyhýbaví
- podezíraví
- problémy s rozhodováním

podřízený typ

vůdčí typ

- je důležité projevít jim upřímný zájem
- při jednání zdůrazňovat aspekty k posílení sebeúcty a nezávislosti
- nekličkovat
- nedopustit, aby nás vyvedli z míry
- nejlepší taktikou je asertivní jednání

věcný

diktátor

přátelský

typ

typ

podřízený typ

vůdčí typ

- v kontaktu s nimi být asertivní
- nemanipulovat s nimi
- vyjadřovat respekt

výkonný typ

přátelský

typ

věcný
typ

podřízený typ

Techniky managementu

- ◆ Management by objectives
- ◆ Management by Exception
- ◆ Management by Delegation
- ◆ Management by Motivation

Management by objectives (řízení podle cílů)

✦ P. Drucker, 1954

- Zformulování konzistentní soustavy cílů
- Realizace každého cíle přispívá k naplnění strategie organizace
- Detailní plánování

Management by objectives (řízení podle cílů)

1. Seznámení s řízením podle cílů (MBO)
2. Stanovování cílů (SMART)
3. Hodnocení výkonu
4. Organizace podpory MBO (výcvikové programy, zpětná vazba)
5. Monitorování MBO (postoje lidí, jejich výkon, vliv na vztahy)

Management by Exception (MbE)

- ✦ rozdělení problémů na běžné a výjimečné
- ✦ řešení běžných problémů kompletně a samostatně zajišťují spolupracovníci
- ✦ výjimečné – řeší vedoucí
- ✦ v souvislosti s definicí běžných činností se stanoví rozsah odlišností - tzv. limit odchylek
- ✦ vedoucí se tak zbavuje rutinní práce

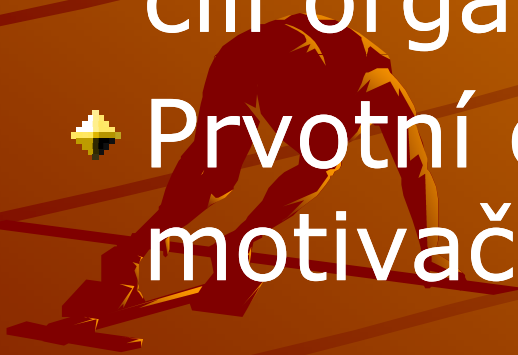
Management by Delegation (MbD)

- ◆ Delegace rozhodnutí
- ◆ Co může být uděláno na nižší úrovni, mělo by se přenášet na vyšší
- ◆ Úkol manažera - kontrola
- ◆ Rozdělení činností na výkonné a řídicí

Management by Motivation (MbM)

- ◆ Identifikace motivárních faktorů lidí
- ◆ Motivace vs. stimulace
- ◆ Soulad mezi cíli členů organizace a cíli organizace jako takové
- ◆ Prvotní činností vedoucího je poznání motivačních faktorů pracovníků

Koučování

- ◆ Specifická metoda vedení
- ◆ Termín převzatý ze sportu
- ◆ Koučovi jde o to, aby sportovec sám našel nejlepší způsob, jak dosáhnout lepšího výkonu

◆ **Manažer autokrat vs. manažer – kouč**

Základní techniky koučování

- **otevřené otázky**
- **aktivní naslouchání**

Pravidla koučování (Hroník)

- 1. podejte informace** (zpětnou vazbu, reflexi), ale neinstruujte
2. nechte podřízeného, aby **sám našel řešení**, vhodnou formulaci
3. kladte podřízenému takové **otázky**, které by ho vedly k zamyšlení nad problémem
4. projevujte **zájem**, ale **ne přímou kontrolu**
5. akceptujte, že i **chybami se člověk učí**
- 6. možné počáteční zpoždění** se vykompenzuje vyšší angažovaností a motivací podřízených

Techniky aktivního naslouchání

<i>Formulace</i>	<i>Cíl</i>	<i>Příklady</i>
POVZBUZOVÁNÍ	Projevit zájem. Povzbudit mluvčího k dalšímu hovoru	Můžete mi o tom říci něco víc ? Zkuste mi to víc přiblížit.
OBJASŇOVÁNÍ	Objasnit to, co vám druhý říká. Získat více informací. Pomoci mluvčímu, aby viděl i další hlediska situace, problému.	Jak se závada projevuje ? Jak na to reagujete ?
PARAFRÁZOVÁNÍ	Ukázat, že nasloucháme a mluvčímu rozumíme, co říká. Ověřit, zda jeho slova správně chápeme	Takže vy byste rád ... Takže vy byste uvítal ... Jestli tomu dobře rozumím...
ZRCADLENÍ POCITU	Projevit, že chápete a rozumíte tomu, co mluvčí cítí. Můžeme napomoci při přehodnocení pocitů.	Mám pocit, že vám to hodně vadí.... Cítím, že jste teď rozzlobený... Cítím z vás nejistotu, nespokojenost ....
REKAPITULACE	Zhodnotit dosažený pokrok Shrnout důležité myšlenky, fakta a dohody Nabídnout další diskusi	Takže jsme se dohodli na tom, že .... Já nyní udělám ... Vy se postaráte o ..

Zpětná vazba

- Tři podmínky účinné zpětné vazby :
- **Partnera informujte o jeho chování** a nehodnoťte toto chování. *Prvek hodnocení je silně manipulativní. Vyvolává např. závislost, vysvětlování, obhajování, neodpovídající obranu nebo protiútok.*
- **Popisujte chování**, nikoli partnera jako takového. *Základem zpětné vazby je vždy jen informace o partnerově chování, které se vám líbí, nebo se vám zdá nepřiměřené. Cílem není změnit partnera, převychovávat ho, tomu by se asi vytrvale bránil.*
- **Poskytujte specifické informace**, nikoli zobecňující tvrzení.

Pozitivní zpětná vazba

- ✦ Bylo zjištěno, že optimální poměr pochval a kritiky je 2,5 až 3,5:1
- ✦ Kritika a trest spíše zabrání opakování nežádoucího chování, ale nemá tu moc „vytvořit“, nové, žádoucí chování
- ✦ Ocenění jako součást koučování

Způsoby neasertivního podávání ocenění a pochvaly

- ◆ *Obecný a hodnotící ocenění a pochvala*
  - pane Nováku, jste slušný člověk.
- ◆ *Negativně formulované nebo „zabrzděné“ ocenění*
  - dnes jsem se už nezhrzil nad tvým nemožným vkusem, dnes to docela ujde.
- ◆ *Ocenění a pochvala zároveň obsahuje nedostatky*
  - líbí se mi na tobě tvé šaty, nejsi v nich tak tlustá jako já.
- ◆ *Ocenění a pochvala s nesouvisejícím a „otupujícím“ dodatkem*
  - mám radost, že jsi mi už teď donesl uzávěrku, ale neměl bys tolik kouřit.
- ◆ *Sarkastické ocenění, avšak mimoslovně jde o sdělení protikladné*
  - ten tvůj účes se mi líbí, avšak mimo slova je řečeno ty máš ale ránu!
- ◆ *Pseudoocenění a pochvala se silně manipulativním obsahem*
  - určitě nikdo tě nepochválil za ten nápad tak pěkně jako já.
- ◆ *Falešné lichocenění, které poslouží jako „vějička“.*

Kritika

- ◆ "Já jazyk"
- ◆ Vyjádření pocitu
- ◆ Zpětná vazba
- ◆ Požadavek změny (eventuálně)
- ◆ Reakce na oprávněnou a neoprávněnou kritiku

Vůdce světa

- Je čas zvolit vůdce světa a váš hlas může být rozhodující. Jsou vám dostupná fakta o 3 nejslibnějších kandidátech:
- **Kandidát A:** Spolčuje se s politiky, kteří ne vždy hrají čistou hru. Svoje činy konzultuje s astrologem. Měl dvě milenky. Kouří a pije 8-10 martini denně.
- **Kandidát B:** Dvakrát ho vyhodili ze zaměstnání. Spí do oběda. Během univerzitních studií bral opium. Pije každý večer čtvrt lahve whisky.
- **Kandidát C:** Byl vyznamenán jako vojenský hrdina. Je vegetarián. Nekouří. Pije jen příležitostně. Neměl žádné mimomanželské aféry. Ve své kariéře měl několik neúspěchů, ale nevzdal se.

Koučování a vedení

• Jak si představují správného vůdce?

Transplantace

Zadání

Jste tým chirurgů. Musíte učinit důležité rozhodnutí. Šest pacientů čeká na transplantaci srdce. Momentálně je k dispozici jen jeden dárců. Všichni níže uvedení pacienti jsou připraveni na transplantaci, kterou naléhavě potřebují.

Kterého pacienta vyberete a proč?

- Světoznámý chirurg neurolog, na vrcholu své kariéry, svobodný, 35 let
- Dvanáctileté děvče cikánského původu, talentovaná hudebnice
- Katolický kněz, 39 let
- Těhotná mladá žena, 17 let, svobodná
- Muž, dělník, 23 let, živitel rodiny
- Vědecká pracovnice úspěšná v léčbě AIDS, 35 let, lesbicky orientovaná